

Karšis

Parašė Ričardas Adamonis
Antradienis, 12 Liepa 2011 22:21

Karšis (palša, palšis, leščius). Abramis brama (lot.), bream (angl.), la breme (pranc.), Brassen (vok.), lešč (rus.), leszcz (lenk.), breksis, plaudis (laf.), latikas (est.).

Karšis - aukšta, kuprota, plokščiašonė žuvis. Nugara tamsi, pilvas sidabriškas, šonai pilkšvai gelsvi. Upiniai karšiai gels-vesni negu gyvenantys kai kuriuose ežeruose (Dviragyje, Bera-gyje, Svėdasų Alauše ir kituose), kur vyrauja pilkos spalvos.

Beje, vietiniai meškeriotojai juos dėl tokio apdaro palšiais, palšais ir vadina. Žvynai stambūs, bet ne visur vienodo dydžio: prie galvos jie mažesni nei ant šonų. Tai vienas iš požymių, pagal kurį galima atskirti jauną karšį nuo plakio - pastarojo žvynai prie galvos didesni. Pelekai pilki, žiotys pusiau apatinės, į priekį išsikiša kaip dumplės ir smarkiai pailgėja.

Užauga iki 75-80 cm ir sveria 6-7 kg. Dažniausiai pasitaiko 25-40 cm, 0,3-1,5 kg svorio. Karšiai paplitę bemaž visoje Europoje, išskyrus Pirėnų, Apeninų pusiasalius, šiaurinę Skandinavijos pusiasalio dalį. Gyvena tuntais, auga lėtai. Subręsta 5-7 gyvenimo metais, kai esti 24-30 cm ilgio ir 0,3-0,5 kg svorio. Neršia ant augalų viena ar keliomis porcijomis gegužės-birželio mėnesiais, kai vandens temperatūra 12-16° C. Neršia labai triukšmingai teškendami, vartydamiesi prie žolių, kartais prie pat kranto. Embrionai vystosi 3 paras (apie 90 laipsnadienių). Mailius minta planktonu, suaugusios žuvis - bentosu.

Vandenyse, kur šalia yra karšių ir kuojų nerštavietės, gali atsirasti karšio ir kuojos hibridų. Atskirti juos nesunku pagal išvaizdą bei suskaičiavus analinio peleko spindulius: kuojos analiniame peleke yra nuo 9 iki 12, karšio - nuo 23 iki 29 spindulių, o hibrido analiniame jų esti nuo 14 iki 19. Pasitaiko karšio hibridų ir su kitomis karpinėmis žuvimis.

Lietuvos rekordas - 5,20 kg karšis, kurį 1998 m. rugpjūčio 20 d. Tverėčiaus ežere (Ignalinos r.) sugavo Tverėčiaus meškeriotojas Augustinas Žėkas. IGFA (Tarptautinė žuvų gaudytojų asociacija) rekordas - 6,01 kg karšis. Jį 1984 m. gegužės 1 d. Hagbyano įlankoje (Švedija) sugavo Luisas Kilianas Rasmusenas.

Karšis - labai dažnai meškeriotojų sugaunama žuvis, nes gyvena ir ežeruose, ir upėse, ir

tvenkiniuose. Net senuose žvyro ar molio karjeruose jaučiasi neblogai, jei ant dugno nugula šioks toks dumblo sluoksnis. Specialistai teigia, jog karšis - ateities žuvis. Didėjant upių ir ežerų užterštumui kai kurios vandens kokybei jautresnės žuvys nyksta, o karšiai gana lengvai prisitaiko ir išgyvena. Antai Nemune, Kauno mariose, nors tenai vanduo ne pirmos klasės, karšiai gerai auga ir dauginasi. Net Vakarų Europos didžiosiose upėse, kurios labiau užterštos už mūsų, jie džiugina meškeriojus.

Neužaugą karšiuką sugauti nesunku, o didelį sugundyti ne taip jau lengva - reikia gerai pažinti vandens telkinį, žinoti, kur jie laikosi, kur maitinasi, kartais vienintelio kibimo tenka laukti ne vieną valandą. O ir sulaukus dar nereikia, kad karšis užkibs, juoba kad jo kibimas labai atsargus ir savotiškai vaizdingas. Gal todėl jų gaudytojai pagarbiai vadinami karšinkais, nes sugeba valandų valandas stebėti mažiausią plūdės krustelėjimą, tą žodžiais sunkiai nusakomą plūdės šokį, nuo kurio, rodos, nustoja plakti širdis, pranyksta supanti aplinka... Kiekviena žuvis savaip šokdina plūdę, o karšiai tai daro ypač gracingai, lengvai. Štai vos vos virptelėjusi plūdės antena truputį pritūpė ir apmirė. Paskui palengva, palengva ima kilti - išnyra visa antena, pasirodo korpuso kepurėlė, paskui išlenda visas korpusas ir tarytum svarstydamą plūdę pradeda siūbuoti į šalis, kol švelniai gula ant šono ir ima virpčioti. Pavirpčioju-si, pasisukiojusi vandens paviršiuje lėtai, kaip ir gulėsi, ima keltis ir gulti, kol vieną kartą stačiai atsistojusi palengva panyra gelmėn. Šios akimirkos ir laukia sustingęs, tarsi užhipnotizuotas karšinin-kas - lengvai kilsteli meškerykotį aukštyn, šis susiriečia lanku ir ima linksėti...

Tai būdingiausias, galima sakyti, klasikinis karšio kibimo braižas, priverčiantis plūdę atlikti sudėtingas šokio figūras. Mat karšis, užtikęs ant dugno gulintį masalą, net išleidęs nasrų dumplės negali pasiekti jo, nes tai daryti neleidžia platus žuvies kūnas, tad stojasi vos ne ant galvos ir neskubėdamas savo uoslės ir lytėjimo receptoriais "apčiupinėja" radinį. Jei jis tinka maistui, įtraukia į burną. Po to karšis vėl grįžta horizontalion padėtin ir plaukia toliau ieškoti maisto arba ima raustis toje pačioje vietoje. Visą šį procesą tarsi roboto manipulatorius atkartoja plūdė. Kad ji visa tai atliktų nuosekliai, labai svarbu gerai subalansuoti meškerę. Tačiau tai nereikia, kad karšis, imdamas masalą, visad vienodai elgiasi. Kartais jis tarsi šapalas staigiai skandina plūdę. Dažniausiai taip būna, kai karšis maitinasi ant povandeninio skardžio - pajutęs kabliuko dūrį, jis staigiai neria gelmėn, panardindamas plūdę.

Upėse kibdami karšiai ne visada atlieka visą sudėtingą plūdės šokį, ypač gaudomi srovėje. Tada karšiai srovės nešamą plūdę sulauko jos neskandindami, vėliau kilsteli aukštyn ir palengva traukia ją į šalį, bet lėčiau nei trauktų srovė. Kartais jie tik pakelia plūdę arba prilaiko. Gerai žinomame vandens telkinyje didelio vargo ieškant karšių nėra, juos reikia jauku suvadinti. Daug sunkiau jų užtikti pirmą kartą aplankytame ežere ar upėje. Jei nepavyksta maitinimosi vietų sužinoti iš vietinių meškeriojų, kurie, beje, ne itin noriai jas išduoda, tenka pačiam jų ieškoti. Bene lengviausia ežere ar upėje mitybos takus užtikti ankstyvą rytmetį. Mat karšiai tokiu metu mėgsta paplūškauti vandens paviršiuje: mažesni teškenasi paviršiuje tarsi kuojos, o didieji tai daro solidžiai, oriai demonstruodami savo didingumą. Jie lyg banginiai tyliai parodo nugarą su styrančiu peleku ir be jokio garso pradingsta. Kur maitinasi didelis karšių būrys, tai labai įspūdingas reginys. Kartais tokia jų mankšta trunka valandą ir ilgiau. Ežeruose jų plūkavimas ne visada sutampa su maitinimosi vietomis, dažnai jie pasirodo paviršiuje plaukdami ieškoti maisto. Kol karšiai "mankština", masalo nuo dugno neima. Jiems nurimus dera įdėmiai stebėti vandens paviršių: ten, kur jie ima rausti dugną, į vandens paviršių pradeda kilti burbuliukų virtinė. Tokias karšių "knisyklas" lengviau aptikti stebint vandens paviršių nuo statesnio kranto. Ir ne vien burbuliukai parodo jų maitinimosi vietas - kur "darbuojasi" didelis karšių būrys, susidrumščia vanduo. Žinia, lengviausia jų susitelkimo vietas dabar aptikti su

Karšis

Parašė Ričardas Adamonis
Antradienis, 12 Liepa 2011 22:21

žuvų ieškikliais, bet tada pradingsta stebėjimo, ieškojimo romantika...

Draudžiama žvejoti karšius (*Abramis brama* L.) nuo balandžio 20 d. iki gegužės 20 d. Nemuno deltos regioninio parko teritorijoje esančiuose vandens telkiniuose.